

Karin Säfström
046-35 57 94
Karin.safstrom@lund.se

Socialnämnden i Lund

Uppföljning av socialnämndens handlingsplan för arbete med utsatta EU-medborgare som vistas i Lunds kommun

Dnr SO 2015/0023

Sammanfattning

De senaste åren har allt fler socialt utsatta EU-medborgare sökt sig till Sverige och försörjer sig genom tiggeri, spela gatumusik och sälja gatutidningar. Ofta saknar dessa personer en hållbar boendelösning och bor tillfälligt på härbärgen, i bilar, husvagnar och tält eller tillfälligt inneboende.

Gruppen återfinns även i Lund. En grov uppskattning är att det rör sig om 50-75 personer. Härbärgen som drivs av föreningen Hjälptiggare i Lund tar emot ett 20-tal av dessa personer och förmedlar även boende hos privatpersoner. Det stora flertalet av personerna i gruppen bor dock utomhus i bilar, tält och husvagnar.

Kommunfullmäktige har fattat beslut om utökad ram till socialförvaltningen med 700 000 kronor gällande härbärgen för utsatta EU-medborgare.

Den 21 januari 2015 fattade socialnämnden beslut om att ge socialförvaltningen i uppdrag att samordna och utreda frågan om härbärgen till utsatta EU-medborgare.

En första rapport lämnades till socialnämnden i mars månad. Vid april månads sammanträde den 15 april fattade socialnämnden beslut att godkänna en rapport daterad 2 april med föreslagen inriktning på det fortsatta arbetet med tilläggen:

Att kommunen vid eventuell avhysning ska vara behjälplig med att anvisa tillåtet boende

Att det är önskvärt med fler än lokal för boende samt

Att kommunens målsättning ska vara att särskilt utsatta individer har tillgång till lämpligt boende även under sexmånadersperioden april – september.

Socialnämnden fattade i juni månad 2015 beslut om en handlingsplan för socialförvaltningens arbete med utsatta EU-medborgare som vistas i Lunds kommun. Handlingsplanen omfattar 15 arbetsområden. Mycket av arbetet ska enligt handlingsplanen ske i nära samarbete med ideell sektor och idéburna organisationer. Vid samma socialnämnd fattades beslut om uppföljning av handlingsplanen till socialnämndens sammanträde i oktober månad 2015.

Beslutsunderlag

Socialförvaltningens tjänsteskrivelse 2015-09-21 uppföljning av handlingsplan för arbete med utsatta EU-medborgare (denna skrivelse).

Barnkonsekvensanalys

Barns rättigheter ska alltid sättas i främsta rummet i det sociala arbetet och i beslutsfattandet gällande socialförvaltningens målgrupper. Social utsatthet i form av till exempel fattigdom och hemlöshet hos vuxna drabbar också barn direkt eller indirekt. Gruppen utsatta EU-medborgare som vistas i Sverige har sökt sig hit eftersom de bedömt att de inte kan försörja sig i hemlandet. Ofta har de också bristfälliga bostäder i hemlandet. De flesta lämnar sina barn kvar i hemlandet hos släkt och vänner, endast ett fåtal av barnen vistas i Lund. Hänsyn ska tas till barnens behov och rättigheter i kommunens bemötande och arbete med utsatta EU-medborgare.

Ärendet

Socialnämnden fattade i juni månad 2015 beslut om en handlingsplan för socialförvaltningens arbete med utsatta EU-medborgare som vistas i Lunds kommun. Handlingsplanen omfattar 15 arbetsområden. Mycket av arbetet ska enligt handlingsplanen ske i nära samarbete med ideell sektor och idéburna organisationer. Vid samma socialnämnd fattades beslut om uppföljning av handlingsplanen till socialnämndens sammanträde i oktober månad 2015.

Det är viktigt att komma ihåg att gruppen utsatta EU-medborgare inte är en homogen grupp. Det rör sig om både män och kvinnor i alla åldrar. I gruppen finns de som helt saknar utbildning och de som har en hög utbildning. De kommer från olika EU-länder. För närvarande är flertalet från Rumänien, men även det kan skifta över tid. Vissa personer har kommit till Lund och Sverige för att söka arbete och sen tvingats till tiggeri för att klara sin försörjning medan andra personer kommit till Sverige och Lund med syftet att klara sin försörjning genom tiggeri.

Uppföljning av socialförvaltningens handlingsplan för utsatta EU-medborgare som vistas i Lunds kommun

Nedan följer en redovisning av socialförvaltningens arbete med gruppen utsatta EU-medborgare utifrån beslutad handlingsplan.

Förhållningssätt

- Utsatta EU-medborgare har rätt att vistas i Lund under tre månader och ska ses som tillfälliga gäster.
- Personer i gruppen ska mötas med respekt och värdighet och med respekt för människors självbestämmande och integritet.

Socialförvaltningen har arbetat utifrån förhållningssättet.

Ansökningar om bistånd

- Socialförvaltningen tar emot ansökningar om bistånd och utreder dessa och gör individuella bedömningar.
- Uppehållsrätten ska utredas vid ansökan om bistånd.
- Barns bästa ska tas med i bedömningen när beslut om bistånd omfattar eller direkt påverkar barn.
- Socialförvaltningen ska aktivt följa utveckling och praxis inom området.

Under perioden 150101–150920 har sammanlagt 98 hushåll omfattande 106 personer i gruppen utsatta EU-medborgare beviljats bistånd enligt prövning om nöd. Biståndet har främst omfattat resor till hemlandet och i några enstaka fall matpengar i samband med resa.

Vid ett tillfälle har bistånd till resa till ambassad/konsulat beviljats för att möjliggöra en senare hemresa.

Bland de sökande hushållen har inga barn förekommit, frågan om barn finns i hushållet och vistas i Lund ställs till alla som ansöker.

Den socialsekreterare som har tagit emot flertalet ansökningar uttrycker att det finns ett flertal faktorer som försvårar möjligheten att utreda och göra korrekta bedömningar av nödsituationen.

Situationen är relativt ny och rättsfall och tolkningar av dessa är fortfarande få.

Barn

- Socialförvaltningen ska bedriva ett uppsökande arbete i syfte att säkerställa att inga barn far illa eller riskerar att fara illa. Ett fungerande samarbete med ideell sektor och idéburna organisationer är också av yttersta vikt.
- Det är vårdnadshavaren som har huvudansvaret för barnets uppfostran och utveckling. Det är viktigt med en dialog med vårdnadshavare och att de nås av korrekt information gällande möjligheter, rättigheter och skyldigheter.
- Vid oro för barnet ska detta utredas på sedvanligt sätt.
- Socialförvaltningen ska hålla sig uppdaterad kring beslut och ställningstaganden från andra myndigheter som kan påverka barn i gruppen.
- Vid ansökan om bistånd från vårdnadshavare till barn ska barnets bästa särskilt beaktas.

Socialförvaltningen bedriver ett regelbundet uppsökande arbete, både kvällstid i kända bosättningar och dagtid på platser där personer ur gruppen vistas. Ett av de främsta syftena med det uppsökande arbetet är att säkerställa att barn inte far illa eller riskerar att fara illa. Tolk används alltid för att säkerställa en direkt dialog med vårdnadshavare.

Socialförvaltningen har fått in ett fåtal anmälningar och information om barn som syns i gatubilden eller bosättningar, som enligt uppgift far illa eller riskerar att fara illa. Det förekommer också att socialförvaltningen nås av information om att höggravida kvinnor finns i gatubilden och där det finns en oro för kvinnan. Anmälningar och information följs alltid upp. Det förekommer också att socialförvaltningen har kontakt med familjer där ett tillfälligt boende har ordnats, ofta ett inneboende, och där familjen har frågor kring barnens möjlighet till skolgång.

Det finns flera svårigheter i bedömningen av barnens situation i dessa fall. Ofta saknas fullständig information om barnet och vi får utgå från den knapphändiga information som finns, till exempel var barnet eller den gravida kvinnan senast syns till. Det pågår arbete med att utveckla formerna för arbete med barn i gruppen utsatta EU-medborgare.

Information till gruppen utsatta EU-medborgare om samhällets skyddsnet och socialförvaltningens arbete

- Socialförvaltningen ska sammanställa en relevant information om samhällets skyddsnet och socialförvaltningens arbete.
- Informationen ska finnas tillgänglig i flera format och på flera språk.
- Syftet är att nå ut med korrekt information till gruppen, ideell sektor och idéburna organisationer som intresserad allmänhet.
- Socialförvaltningen ska finnas närvarande i verksamheterna som tar emot personer i gruppen utsatta EU-medborgare för att informera om samhällets skyddsnet och socialförvaltningens arbete samt svara på frågor.

En enklare information med relevant fakta har tagits fram. Många av de personer som socialförvaltningen har kontakt med har dock bristande läskunskaper varför det är viktigt att komplettera med muntlig information.

En socialsekreterare finns på Svenska kyrkans diakoncentral en förmiddag varannan vecka och finns då tillgänglig för att svara på frågor. Slutligen finns information på kommunens hemsida om kommunens arbete och med svar på vanliga frågor. Vid ansökan om bistånd får den sökande skriftlig såväl som muntlig information om hur handläggningen av en ansökan går till och kring möjligheten att överklaga ett beslut.

Samtlig information ses över regelbundet.

Natthärbärge och anvisade platser

- Socialförvaltningen ska samarbeta med ideell sektor och idéburna organisationer som bedriver verksamhet i form av natthärbärge och utreda ansökan om medel.
- Socialförvaltningen ska arbeta för att 40-50 platser på natthärbärgen ska finnas tillgängliga under årets kalla månader, från och med oktober till och med mars.
- Socialförvaltningen ska arbeta för att det även under resterande del av året, från och med april och till och med september, finns platser på natthärbärge för särskilt utsatta individer.
- Socialförvaltningen ska aktivt arbeta för att söka lämpliga lokaler för att säkerställa att antalet platser nås och undersöka möjligheterna att stå för förhyrningen av dessa och upplåta dessa till ideell sektor och idéburna organisationer.

Föreningen Hjälp Tiggare i Lund driver sedan december 2014 ett härbärge med sammanlagt 21 platser. Socialnämnden har i två beslut under 2015 valt att stötta verksamheten. Beslut om medel finns i dag för verksamhet till och med december 2015. Verksamheten följs upp regelbundet och redovisning av beviljade medel kommer att göras vid årets slut.

Helgeandsförsamling i Lunds stift har förberett för att öppna ett natthärbärge under årets kalla månader. Härbärgets kommer att ha plats för åtta personer och är ett samarbete med diakoncentralen i Lund. Socialförvaltningen samarbetar med både Helgeandsförsamling och diakoncentralen. Verksamheten kommer att drivas med egna medel.

Socialnämndens beslut att kommunens målsättning ska vara att särskilt utsatta individer har tillgång till lämpligt boende även under sexmånadersperioden april – september har också föranlett att socialnämnden beviljat medel till föreningen Hjälp Tiggare i Lund för drift av härbärge årets varma månader 2015. Föreningen ställde sig då bakom att särskilt bereda plats för särskilt utsatta individer i dialog med socialförvaltningen.

Socialförvaltningen arbetar för att ta fram lokaler för ytterligare härbärge som kan drivas av ideell sektor och idéburna organisationer. Man har från ideell sektor och idéburna organisationer ställt sig positiva till ett sådant samarbete. Det finns dock i dag inget färdigt förslag på lokal till ändamålet. Socialnämndens beslut att det är önskvärt med fler än en lokal för boende är vägledande.

Socialnämnden har i september månad gett socialförvaltningen i uppdrag att utreda formerna för ett eventuellt kommande Idéburet Offentligt Partnerskap för arbetet med utsatta EU-medborgare. I det fall socialnämnden fattar beslut om ett IOP för arbetet från och med 2016 är det naturligt att drift av härbärge enligt ovanstående inriktning finns med i överenskommelsen.

Servering av mat och möjlighet att uträtta basala behov

- Socialförvaltningen ska samarbeta med ideell sektor och idéburna organisationer som bedriver dagöppen verksamhet och vid ansökan om medel stödja dessa ekonomiskt.

Svenska kyrkans diakoncentral i Lund har under flera år haft besökare ur gruppen. Under 2015 fick man möjlighet att öppna upp en verksamhet riktad mot gruppen i nya lokaler. Verksamheten ger möjlighet till lättare förtäring, tillgång till dusch och tvätt, självvård och enklare vägledning.

Socialnämnden har den 17 juni 2015 -fattat beslut att bevilja medel till verksamheten efter ansökan från Lunds diakoniförening. Socialsekreterare från socialförvaltningen finns närvarande i verksamheten en förmiddag varannan vecka.

Det har också förekommit att andra föreningar/verksamheter inom ideell sektor och idéburna organisationer haft dagöppna verksamheter under längre eller kortare perioder.

Vägledningscenter

- Socialförvaltningen ska utreda formerna för ett vägledningscentrum för personer i gruppen utsatta EU-medborgare som sökt sig till Lund för att söka och ta arbete under den tid de vistas här.
- Arbetet ska ske i nära samarbete med ideell sektor och idéburna organisationer som i sitt arbete möter gruppen.

Arbetet med att se över formerna för ett eventuellt vägledningscenter kommer att påbörjas under hösten 2015 och då ske i de samverkansformer som finns med ideell sektor och idéburna organisationer. Det förekommer idag redan ett arbete i dessa med personer som vill söka och ta arbete.

Kartläggningar

- Socialförvaltningen ska under hösten 2015 undersöka möjligheten och i så fall formerna för en strukturerad kartläggning av gruppen utsatta EU-medborgare.
- Syftet med kartläggningen är att skapa grund för fortsatt arbete med gruppen.

Arbetet har påbörjats med att undersöka formerna för en eventuell kartläggning av gruppen.

Uppsökande arbete

- Socialförvaltningen ska arbeta uppsökande riktat gentemot gruppen utsatta EU-medborgare enligt upprättad rutin.
- Syftet med ett uppsökande arbete är att säkerställa att inga barn far illa eller riskerar att fara illa, att informera om socialförvaltningens, ideell sektors och idéburna organisationers arbete samt särskilt uppmärksamma om det finns tecken på att

enskilda individer är utsatta för utnyttjande, våld i alla former eller människohandel.

Socialförvaltningen har under 2015 kontinuerligt bedrivit ett uppsökande arbete. Uppsökande arbete på platser utomhus sker företrädesvis kvällstid då personerna som bor i bosättningarna är på plats. Tolk används alltid.

Beredskap vid avhysningar

- Socialförvaltningen ska bedriva ett aktivt arbete vid eventuell avhysning av personer i otillåtna bosättningar enligt upprättad rutin. Arbetet ska präglas av samarbete med markägare och andra förvaltningar och ha stor tonvikt på dialog med personer i bosättningen.

Det har inte förekommit någon avhysning i Lunds kommun. Socialförvaltningen har dock samarbetat med markägare som uppmärksammat bilar, husvagnar och tält och har i ett uppsökande arbete informerat om att bosättningen är otillåten och informerat om alternativ. Ideell sektor och idéburna organisationer har informerats om det uppsökande arbetet.

Enligt beslut i socialnämnden i mars månad ska kommunen vid eventuell avhysning vara behjälplig med att anvisa tillåtet boende, arbetet med detta pågår, se i övrigt under rubriken ”Evakueringslokaler”.

Evakueringslokaler

- Socialförvaltningen ska ta fram ett förslag till lokal och handlingsplan för ett tillfälligt evakueringsboende i samråd med andra berörda förvaltningar och i samarbete med ideell sektor och idéburna organisationer.

Socialförvaltningen samarbetar med andra förvaltningar som kan beröras vid en eventuell avhysning och arbetet med att söka lokal och eventuellt även mark för evakueringsboende pågår.

Ideella organisationer och idéburna organisationer informeras om pågående arbete och har ställt sig positiva till att vara med och driva eventuellt kommande evakueringsboende och ytterligare härbärge. Dock behöver formerna för ett eventuellt kommande boende fortsätta diskuteras med både andra berörda förvaltningar och ideell sektor och idéburna organisationer.

Vid en större plötslig händelse kan kommunens samlings- och informationsplatser kallade Trygghetspunkter användas. Dessa kan användas vid extraordinära händelser, till exempel svåra oväder och olyckshändelser eller vid utrymningsbehov. Där kan i första hand stöd, mat och värme erbjudas.

Trygghetspunkterna är normalt inte förberedda för övernattnig. Beredskapssamordnaren har mandat att öppna trygghetspunkterna.

Kommunkontoret har bedömt att socialnämnden inte har beslutskompetens att fatta beslut i frågan om tillfälliga evakueringsplatser. Detta grundar sig bland annat i att verksamheten har ett stort mått av frivillighet för kommunen att anordna och att frågan är av principiell beskaffenhet och därmed avgöras av kommunfullmäktige.

För det fall kommunfullmäktige beslutar att kommunen ska göra verklighet av förslaget kring evakueringsplats är det den av kommunfullmäktige utsedda nämnden som ska verkställa beslutet. Om ingen verkställande nämnd utses har kommunstyrelsen verkställighetsansvar (kommunallagen 3 kap. 4 och 14 §§).

Samarbete med ideell sektor och idéburna organisationer

- Fortsatt samarbete med ideell sektor och idéburna organisationer för att samla och sprida kunskap om varandras arbete och för att skapa en gemensam bild av gruppen och dess situation.
- Enskilt samarbete med föreningar, kyrkor och samfund kring samarbete och specifika frågor.

Socialförvaltningen har valt att samla ideell sektor och idéburna organisationer vid regelbundna dialogmöten. Minnesanteckningar förs vid dessa möten och mötet bestämmer gemensamt vad som ska avhandlas. Utöver detta pågår ett samarbete och regelbunden kontakt med enskilda föreningar i specifika frågor.

Samarbete med andra lokala och regionala aktörer

- Socialförvaltningen ska se över formerna för samverkan med andra lokala och regionala aktörer som möter gruppen utsatta EU-medborgare.
- Syftet är att samla och ge information.

Socialförvaltningen har tillsammans med andra berörda förvaltningar ett samarbete med polisen. Kontakt har tagits för ett samarbete och ett kunskapsutbyte med Region Skåne. Kontakt har också tagits med berörda skolor, i enskilda fall, när ett informations- och kunskapsutbyte har behövts. Ett fortsatt arbete med att se över formerna för eventuell samverkan kommer att ske hösten 2015.

Nätverk i Skåne

- Lunds kommun ska verka för start av ett nätverk för skånska kommuner gällande arbetet med utsatta EU-medborgare.
- Nätverkets syfte är samverkan, kunskapsinhämtning och kunskapsspridning och att lyfta fram lyckade lokala satsningar inom socialtjänstområdet.

Socialförvaltningen i Lund har inlett ett samarbete med sociala resursförvaltningen i Malmö stad. Lunds kommun och Malmö stad har gemensamt bjudit in skånska kommuner till en första träff i slutet av september månad.

Kunskapsinhämtning

- Socialförvaltningen ska aktivt söka kunskap för att säkerställa att arbetet med utsatta EU-medborgare är av god kvalitet och baserat på kunskap och beprövad erfarenhet.
- Kunskapsinhämtning ska ske genom deltagande i nationellt nätverk genom SKL, vid informations- och utbildningstillfällen och genom kunskapsinhämtning på andra sätt

Socialförvaltningen deltar i SKLs nätverk för arbetet med utsatta EU-medborgare och även vid andra informations- och utbildningstillfällen.

Beviljade medel under 2015

Socialnämnden har fattat beslut om medel till ideell sektor och idéburna organisationer under 2015 enligt följande:

Föreningen Hjälp Tiggare i Lund (härbärgesverksamhet hela året 2015)
277 000 kronor.

Svenska kyrkans diakonicentral (dagverksamhet andra halvåret 2015)
63 000 kronor.

Sammanlagt har således 340 000 kronor beviljats till föreningar.

Ytterligare två ansökningar om medel har inkommit på sammanlagt 300 000 kronor. Socialnämnden har ännu inte fattat beslut avseende dessa ansökningar.

Budget för arbetet med utsatta EU-medborgare som vistas i Lunds kommun enligt beslutad handlingsplan

Kommunfullmäktige har fattat beslut om utökad ram till socialförvaltningen med 700 000 kronor gällande härbärge för utsatta EU-medborgare för åren 2015, 2016 samt 2017.

Nedan följer en beräkning av kostnader för arbetet med utsatta EU-medborgare som vistas i Lunds kommun enligt beslutad handlingsplan under ett år.

Kostnaderna är en uppskattning och kan komma att ändras vid nu icke kända hyreshöjningar. Även kostnader för beviljandet av medel till ideell sektor och idéburna organisationer är uppskattningar gjorda utifrån tidigare beslut.

Kostnader för evakueringsplats är inte heller medräknad då kostnaden för en eventuellt kommande evakueringsplats får ses som en extraordinär händelse och inte en verksamhet som kommer att återkomma regelbundet.

Härbärge (Hyra, el och tänkta medel)	592 000 kronor
Dagverksamhet (tänkta medel)	100 000 kronor
Summa	692 000 kronor

Förvaltningen har dessutom utgifter för samordning, hantering av biståndsansökningar, uppsökande arbete och tolkkostnader till uppskattningsvid 650 tkr per år.

Värt att notera är dock att socialnämnden i september månad 2015 fattade beslut om att uppdra åt socialförvaltningen att tillsammans med ideell sektor utreda förutsättningarna för ett Idéburet Offentligt Partnerskap (IOP) gällande insatser för utsatta EU-medborgare. Detta ska redovisas för socialnämnden i december 2015.

I det fall socialnämnden beslutar att ingå i ett IOP med ideell sektor och idéburna organisationer gällande arbetet med utsatta EU-medborgare kommer beslut om medel inte att hanteras på det sätt det gjorts under 2015 där varje ansökan om medel behandlats särskilt. Medel till ideell sektor och idéburna organisationer kommer i så fall att ingå som en del av den större överenskommelse som upprättas mellan socialförvaltningen och ideell sektor och idéburna organisationer.

Socialförvaltningens förslag till beslut

Socialnämnden föreslås besluta

- att godkänna ovanstående rapport som uppföljning av socialnämndens handlingsplan för arbete med utsatta EU-medborgare som vistas i Lunds kommun
- att utifrån gjorda erfarenheter och socialnämndens reglemente ge förvaltningen i uppdrag att revidera handlingsplanen.

SOCIALFÖRVALTNINGEN

Annika Pettersson
socialdirektör

Marie Olsson
verksamhetschef

Beslut expedieras till:
Akten